

КОНСТИТУЦІЙНА ПРАВОСВІДОМІСТЬ У СИСТЕМІ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Змістовний аналіз системи конституціоналізму в Україні, її подальша розбудова та вдосконалення неможливі без врахування здійснюваного на цю систему свідомістю й поведінкою суб'єктів права впливу, а також визначення міри їхнього взаємного зв'язку та взаємної обумовленості. Оскільки, належне, осмислене ставлення індивіда, соціальної групи, суспільства в цілому до Конституції як до Основного Закону, до її ролі в правовому регулюванні суспільних відносин, до конституційних цінностей значною мірою детермінує ефективність дії системи українського конституціоналізму [1, с. 27].

На сьогодні в Україні існують проблеми недовіри суспільства до діяльності органів державної влади і їх посадових осіб щодо здійснення своїх обов'язків по забезпеченню прав і законних інтересів особи. Актуальним стає визнання важливості і необхідності конституційних положень в житті людини, формування навиків, потреби і відповідного рівня компетентності для свідомої участі людини в управлінні державними і суспільними справами. Тому велике значення у системі конституціоналізму має конституційна правосвідомість як особливий вид правової свідомості.

До проблем конституційної правосвідомості звертались у своїх наукових роботах Н.О. Боброва, І.А. Кравець, А.Р. Крусян, Н.В. Мамітова, М.Ф. Орзіх, Д.С. Терлецький та ін.

Ідентифікацію конституційної правосвідомості варто здійснювати в призмі характеристики правової свідомості як теоретико-правової категорії. Правосвідомість — це сукупність ідей, поглядів, почуттів та уявлень окремих людей, соціальних груп, всього суспільства про діюче право та його роль [2, с. 67].

Так, І.А. Кравець визначає особливість конституційної правосвідомості в тому, що вона формується на стику правової та політичної свідомості, з'єднуючи їх компоненти — ідеї про владу, владні відносини, роль держави у регулюванні суспільних відносин та ідеї про право, правове регулювання в єдине ціле.

Також, у науковій літературі, конституційну правосвідомість розглядають як специфічний прояв суспільної та правової свідомості; як соціальний фактор, який дозволяє виявити ставлення людей до конституційних норм, тобто визначити об'єктивну необхідність конституції та її верховенство в правовій системі держави. У зв'язку з

цим конституційна правосвідомість відрізняється від правосвідомості тим, що ґрунтується на пізнанні і усвідомленні необхідності прямої дії Конституції України у формуванні правового простору України та активної участі громадян в правозастосовчому процесі.

З метою коректного розуміння даної категорії, необхідно розглянути її структурну характеристику. Так, А.Р. Крусян виокремлює чотири ключових елементів конституційної правосвідомості: конституційно-правова психологія; конституційно-правова ідеологія; конституційно-правова духовність; конституційно-правовий світогляд.

Конституційно-правова психологія — це психічне (суб'єктивне) відображення елементів конституціоналізму в процесі індивідуальної і колективної соціальної діяльності, їх сприйняття і ставлення до них. Конституційно-правова ідеологія в контексті конституціоналізму — це система поглядів, які відображають цінності, принципи, процеси формування і функціонування конституціоналізму, його роль і значення в житті держави, суспільства, людини. Конституційно-правова духовність — система думок, вірувань, навиків, правового духу, що створює цілісну картину конституційно-правового життя. Конституційно-правовий світогляд — це елемент, що відображає вихідну світоглядну позицію суб'єкта (індивідуального чи колективного) щодо конституційно-правових теорій та реалій [3, с. 142-144]. Вищезазначені елементи перебувають в нерозривному взаємозв'язку, доповнюючи один одного, та формують за своїм змістом поняття конституційної правосвідомості.

Зміст конституційної правосвідомості реалізується в двох аспектах: по-перше, як особливий галузевий вид правосвідомості, заснований на реальній потребі реалізації вимог Конституції незалежної України, що визнають результати правотворчості формування правової системи, в якій вищою цінністю виступають основні права і свободи людини; по-друге, як сукупність ідеологічних і психологічних структурних елементів, за допомогою яких здійснюється оцінка конституційно-правових відносин, конституційного законодавства, сприяючи активізації правової діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування зі здійснення прав людини.

Разом з іншими елементами механізму реалізації прав осіб конституційна правосвідомість є соціально значущою, оскільки сприяє здійсненню оцінки людиною власних дій з позиції соціально-психологічної регуляції індивідуальної поведінки [4, с. 1].

Таким чином, враховуючи важливість категорії конституційної правосвідомості, як базисного компонента в процесі реалізації конституційних прав і свобод людини та конституційного законодавства загалом, необхідно реалізувати ряд заходів щодо удосконалення конституційної правосвідомості. По-перше, виробити єдину національну ідею як основу конституційної ідеології, яка покликана служити інтересам суспільства та держави. По-друге, сформувати конституцій-

но-правовий світогляд, що буде базуватися на інтегративному розумінні права, з'ясуванні та сприянні демократично-правові сутності конституціоналізму. По-третє, зміцнити довіру суспільства до органів державної влади та їх посадових осіб, з метою створення ефективного механізму захисту прав та свобод людини і громадяни в Україні.

Список використаних джерел

1. Терлецький Д.С. Конституційна правосвідомість у системі сучасного конституціоналізму / Д. Терлецький // Юридичний вісник. – 2014. – № 5. – С. 27-36.
2. Крусян А.Р. Конституційна правосвідомість у системі сучасного конституціоналізму в Україні / А. Р. Крусян // Правове життя сучасної України : тези доп. 9-ї звіт. наук. конф. професор.-виклад. і аспірант. складу ОНЮА, 26 квітня 2006 р. – О. : Фенікс, 2006. – С. 66–68.
3. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм : монографія / Крусян А. Р. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – С.142-144.
4. Дмитрієнко Ю.М. Підходи до вивчення конституційної правосвідомості [Електронний ресурс] / Ю.М. Дмитрієнко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_PNR_2008/Pravo/29347.doc.htm.

Ключові слова: сучасний конституціоналізм, конституційна правосвідомість, конституційно-правова психологія, конституційно-правова ідеологія, конституційно-правовий світогляд.

Науковий керівник: к.ю.н., асистент Салей М. І.

Сиротко Михайло Володимирович

студент 4-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОВЕРШЕНІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Завершення процесу реформування Конституції, неодмінно, є фактором, що визначить стратегію розвитку України. Конституційний процес реформування, який наново розпочався 2014 року та триває донині як ніколи раніше перебуває на стадії найбільшого піднесення. Причини такої значимості зумовлені позитивною трансформацією сучасного громадянського суспільства в Україні. Такі зміни, беззаперечно, має закріплювати Основний Закон держави, враховуючи тактичну та стратегічну складові. Проблема на шляху до відповідності вимог українського народу та нормативним закріпленням таких є безпосере-